

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 5

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter III, stk. 5", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]*, Gyldendal, 1773, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: [https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-4\\_003-shoot-workid4\\_003\\_005/facsimile.pdf](https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-4_003-shoot-workid4_003_005/facsimile.pdf) (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 3, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-27, anm. nr. 1-272, dækkende 14.09.72-14.09.73 [stk. 2-27 ikke averteret i Adresseavisen]

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Kritisk Fortegnelse  
over alle udkomne

# Skrifter,

siden  
Trykfrigheden.

Tredie Aargang, 5. Stykke.

No. 19.

**S**criptores Rerum Danicarum medii ævi,  
Partim hactenus inediti, partim emendatius  
editi, quos collegit, adornavit, & publici ju-  
ris fecit Iacobus Langebek, Sacr. Reg. Maje-  
statis a consiliis status & Tabularii sanctioris  
præfectus Tom. I. Havniæ 1772. Typis  
Viduae Andr. Hartvig Godiche. 7 Alpha-  
bet, desuden Tilskrift, Fortale, Register og  
Tabeller 5½ Ark og 7 Kobberstykker. Fin-  
des tilkiøbs hos Udgiveren Hr. Etatsraad  
Langebek paa Trykpapire for 2 Rdlr. 3 Mk.  
3die Aargang.            E                            paa

paa Skrivpapiir 5 Rdsr 5 Mk. Subscriptionspriis.

Det skulde være vore Læder forbeholdet at faae en Samling af de danske Middelalderens Skribentere, men det beste var dog at de skulde blive udgivne af en Længebet. Dette vil vist glæde alle dem som elske det Navn Dansk, Historien og Literaturen; men skulde der være nogle, som ikke vidste, hvad de kan vente sig i denne Bog, saa ansee vi det for en desto større Pligt at anføre denne første Tomes Indhold, som Forfatteren, eller om man heller vil sige Udgiveren, ikke har fulgt den Orden, som hans i Forveien udgivne Liste indeholder. Stykkerne i denne Tome ere 33, hvoraf det første er Langfedgatal, Side 1-6, eller en oldgammel Liste paa Nordens, nemlig Dannemarks, Norges og Sverrigs Konger, og deres Forsædre fra Noa Ark af. Dette Monument er oftere end engang tilførn udgivet, men her fremstilles det med smukke nødvendige Anmærkninger, efter en meer end 450 Aar gammel Pergamentsbog, hvis Skrift desuden følger med paa et Kobberstykke: 2.) Genealogia Regum Anglo-Saxonum ab Odino ejusqve majoribus

ribus deducta, Side 6 = 9, er forbedret, sammenlignet med Angel-Sachsernes og de Engleses Skrifter, og opløst med Anmærkninger. 3.) Series triplex Regum Septentrionis a Ragnaro Lodbrok ad Haqvinum Magni Filium Norvegiæ, Ericum Menved Daniæ, & Birgerum Sveciæ Reges. Side 10 = 13. Denne er tagen af den samme Bog som forbemeldte No. 1. og findes her lige som samme aftrykt paa Islandsk tillige med Latinsk Oversættelse og Anmærkninger. 4.) Catalogus Regum Daniæ a Dan ad Waldemarum Secundum. Side 13. 14. Forfatteren synes at have været en Skaaning og levet henved Aar 1200, hvis Verk nu første gang fremkommer for Lyset, hvilket og kan siges om den efterfølgende Forfatter af 5.) Series ac brevior Historia Regum Daniæ a Dan & Løther ad Waldemarum Secundum, Side 15 = 18, hvilken Forfatter synes at have levet hen ved Aar 1220. 6.) Nomina Regum Daniæ a Dan ad Ericum Glipping, Side 19 = 20, er første gang udgivet efter en gammel Bog, som findes i Antiquitetens Arkivet i Stockholm. Bogen saavel som Forfatteren henregnes til det trettende Aarhundrede

drede, og Prøve af Bogens Skrift forestilles her paa et tilføjet Kobberstykke. 7.) Incerti Authoris Genealogia Regum Daniæ a Dan & Angul ad Christophorum Primum. Side 20 = 25. Er den samme som Stephanus har udgivet tillige med Sveno Aggonis 8.) Series Runica Regum Daniæ prima. Side 26 - 30. 9.) Series Runica Regum Daniæ altera. Side 31 = 34. Ere tilførn udgivne af den berømte Ole Worm, men nu paa ny udkomne, jevnferte med Originalen, der er skreven med Runiske Bogstaver, og trykte paadanskt med latinse Oversættelse; Forfatterne have ventelig levet først i det fiortende Hundredaar, og Bogen synes at være skreven ikke lange derefter. Af begge følge i Kobber stukne Prøver paa den Runiske Original. 10.) Cornelii Hamsfortii Series Regum Daniæ a Dano ad Fridericum 2. Side 33 = 42. Vel kan Hamsfort ikke regnes til de gamle danske Skribentere, eftersom dette hans Verk er skrevet Aar 1585, men da han dog har brugt adskillige gamle Skrifter, som han hist og her anfører, og nu ikke mere haves, saa bør Hamsfort dog i den Henseende anses ligemed de gamle danske Historiske Skribentere. 11.) Sveno Aggonis filii Compendiosa Regum Daniæ Historia a Skioldo ad Canu-

Canurum Sextum. Side 42 = 64. Hvem kien-  
der ikke denne de Danskes første Historieskriver,  
som har skrevet omtrent ved Aar 1186. Og  
hvem kien-der ikke Stephani Fortienester ved at  
bringe den for Lyset og opløse adskilligt hos ham  
ved Anmærkninger? dog fremtriner denne vor Ag-  
gonis her ved de tilføjede Anmærkninger i et end-  
nu klarere Lys, som den skylder vor lærde Hr.  
Statsraad Langebek. Vore Lesere ville ventelig  
skienke os Beviset, da det forekommer paa hver  
Side, men vi kan dog ikke undlade at antegne  
den Note h. S. 51. om Jomsborg, hvor en  
indvillet, og almindelig urigtig antagen Mee-  
ning giendrives, og drøstes, hvilket Problem end  
og det Kongelige Kiøbenhavnsske Videnskabers  
Selskab har udsat til en Præsmaterie for ind-  
værende Aar. 12.) Catalogus Regum Daniæ  
brevior. Side 64 = 66. Er uddragen af Petrus  
Olai Minorita hans Samlinger. 13.) Series Re-  
gum Daniæ ab Haraldo Klag ad Waldemarum  
secundum. Side 66 = 68. Uddragen af de sam-  
me Samlinger. Forfatteren menes at have levet  
ved Kong Waldemars den Andens Tiider.  
14.) Petri Olai Minoritæ Roskildensis Chronica  
Regum Danorum a Dano ad obitum Iohannis  
E 3 Regis

Regis, Side 68 = 148, samlet eller sammenskrevet af samme Olaus Petri Minorita, der menes at være død omtrent ved Aar 1560. Alle 3de forbeholdte komme nu første gang for Lyset. 15.) Regum & gentis Danorum Historia a Dano usque ad Annum 1288. dicta vulgo Chronicon Erici Regis. Side 148 = 170. Er ofte bleven trykt tilførn, og det er saa langt fra, at Kong Erik af Pommern skulde have skrevet denne Kronike, at Forfatteren efter Grams Meening har været en Munk i det Schlesvigiske Kloster Rye, og har levet ved Erik Menveds Tider. 16.) Petri Olai Minorita Roskildensis Annales Rerum Danicarum a Cimbrorum exitu ad Annum Christi 1541. Side 171 = 197. Komme her første gang for Lyset, og indeholde adskillige Ting, som man forgieves søger andensheds. 17.) Annales ab Anonymo circa Albiam ad Annum usque 1265 conscripti. Side 197 = 212. Disse Annaler ere de samme, som Lindenbrog har kaldet Incerti Auctoris Chronica Slavorum, men urigtig, eftersom Forfatteren synes at have været en Holsteiner, levet henved Aar 1265, og har mest skrevet om Holsteinske Begivenheder, hvorfor og

Gr.. L.

Hr. L. kalder dem *Annales Albanos*. 18.) *Annales Rerum Danicarum Esromenses a Nato Christo ad Annum 1307*. Side 212 = 250. Denne Krønike er tilføren bleven kaldt *Manuscriptum Porfianum*, fordi at Stig Pors skal have ejet et Exemplar paa Pergament der af; den er bleven tilføren to gange trykt, af Sal. Biskop Worm, og af Ludewig i *Reliquiis Manuscriptorum Tom. 9. No. 1.*; Men Tak være Udgiveren at han gav os denne dens tredie Aftryk, da den første er overmaade rar, og den anden fuld af de største Bildelser, som de best kan bevidne, der have været nødsagede til at bruge den, og hvorpaa Udgiveren anfører tilstrækkelige Prøver, men des uden ere ogsaa begge førstbemældte Udgaver ufuldstændige. Forfatteren synes at have levet efter Aar 1300. Til denne Krønike ere søyede tvende Kobberstykker, som forestille Skriften af tvende Stykker af bemældte Krønike paa Pergament.

19.) *Annales Fratrum Minorum Wisbyenses ab Anno 67, ad 1525*. Side 241 = 266. Disse ere de samme, som findes hos Ludewig i *Reliquiis Monumentorum Medii Ævi Tom. 9. pag. 175 = 197. 212 = 217. No. 9 og 12. under den*

E 4

Titel:



Titel: Diarium Fratrum minorum. Men hvor stor en Forskiel er der ikke paa det Ludewigianiske og Langebels? Kreniken, hvis Original findes i det Stockholmske Antiquitets Archiv ladet til at være begyndt paa omtrent Aar 1340, og kan i Historien giere fortræffelig Nytte. 20.) Chronologia Rerum Danicarum secunda, Auctore Cornelio Hamsfortio Cimbrio, ab anno Christi 687 ad Annum 1448. Side 266 = 334. Fortiener her vist sit Sted, formedelsi de ypperlige Skrifter, som Hamsfort har brugt, og nu ikke meere haves, hvilket samme kan siges om 21.) Annales Danici Bartholiniani ab Anno 777 ad 1200 Side 334 = 342. 22.) Vita Sancti Willehadi ab Anshario conscripta. Side 342 = 360. Den hellige Vilhad blev deres Apostel, som boe paa denne Side af Elven, hvis Levnetsbeskrivelse her haves, skreven af den berømte Danmarks og Sverrigs Apostel Ansharius. Endskiøndt denne Levnetsbeskrivelse er for nogle gange trykt, saa giøre dog Udgiverens tillagte Anmærkninger den her velfommen. 23.) Legenda de Sancto Willehado Side 360 = 365. Er paa Pladtsff tagen af Passionael este dat Leuent der Hyllighen,

hen, trykt i Lübeck Aar 1497, som stæden forekommer. 24.) De Ecclesia Bremensi Verus Scriptum. Side 366, 367. Er før udgivet af Lindenbrog, men her ere tilføjede Anmærkninger. 25.) Anonymi Nestvedensis Chronologia Danica ab Anno 821 ad Annum 1300. Side 368 = 372. Forfatteren synes at have levet ved det sidst bemeldte Aar. Skriftet haves før trykt i Westphalens Monumentis Cimbricis ineditis Tom. I, p. 1404. Men med adskillige Trykfeil. 26.) Anonymi Roskildensis Chronicon Danicum ab Anno 826 ad 1157. Side 373 = 387. Er for Elskere af den danske Historie vigtig, hvis Forfatter, efter Hr. Etatsraadens Meening, har skrevet sørend Caro eller Svend Aggonis. Arseniken findes vel hos von Westphalen, men baade feilagtig og usfuldstændig, her tvært imod fremkommer den uden disse Feil, men tillige beprydet med de brugbareste og vigtigste Anmærkninger. 27.) Anonymi veteris Rerum Danicarum & Svecicarum Chronologia ab Anno 826 ad Annum 1415. Side 387 = 398. Findes tilforn aftrykt i Benzeli Monumenta vetera Ecclesiæ Sviogothicæ, men her er den tillige ledsaget

med Etatsraadens Anmærkninger. 28.) Ermoldi Nigelli Narratio de Baptismo Haraldi Danorum Regis Anno 826. Side 398 + 424. Nigellus, som selv levede ved denne Tid, og endog synes, at have været eyensynligt Vidne til den Danske Konges Daab, er tilforn udgiven blant de Italienske Skribentere af Muratori, blant de Tydske af Menten, og blant de Franske af Buquet. Nu faaer den Sted inellem de gamle danske Skribentere, og det med Ret, naar man anseer den Fuldstændighed, hvor med han beskriver Kong Haralds Daab, og Erkebisp Ebbonis Fortienester af Danmark. Udgiveren har allene her ladet aftrykke den 4de Bog af Nigelli Verk, saasom de andre Bøger ikke angaae Danmark: en Omhed for Læserne og Retsfæstehed, som giere Udgiveren Ere. Anmærkningerne ere fortreffelige. En Blykke for Nigellus at faae en Muratori og en Langebek til Fortolkere. Af Noterne anmærke vi i ser den om Ebbo; Om han kan regnes iblant Danmarks Apostle eller ikke? Hvilket Spørsmaal for nogle Aar siden blev af Universitetet her i Staden fremsat som en Priis Materie, hvilket Hr. Statsraaden her besvarer med ja, og afhandler den Meening, samt alle Ebbonis Tildragelser med sin sædvan

fædvanlige Belæsenhed og Styrke, saa at, naar man betragter Ebbonis Iver i denne Sag, hans Reiser, Raad og Anstalter, synes der ingen Tvivl at være tilbage derudi, uden kanskee om ogsaa Ebbo personlig har Prædiket paa denne Side af Eyderen, eller i det egentlig saa kaldte Danne-  
mark? Vi have tilforn havt denne Tvivl i Anledning af Frodoaxds Vidnesbyrd, som siger kuns at Ebbo reiste lige til de danskes Grændser, og paa et andet Sted, at han flygtede til Normannerne, da han dog efter den Hildesheimske Kronike hos Leibnitz ikke reiste længere end til Hamborg, hvortil kommer, at Ebbonis Tilflugtssted Welanas giver til kiende, at han meest maae have opholdt sig i det Holssteinske. Men hvor om alting er, kan dog et dansk Apostels Navn ikke gøres vor Ebbo stridigt, naar man betænker, at han omvendte mange danske uden for deres Fæderneland, mange paa Grændserne, og i sær hvormeget han ved Raad og Formaninger, ved udskikkede nye omvendte og Missionarier, samt andre Anstalter arbejdede paa Danmarks, det egentlig saa kaldte Danmarks, Oplysning og Omvendelse fra Hedenskabet. 29.)  
Nomina Regum Daniæ ab Anno 827 usque ad  
Annum

Annum 1172 Side 424 = 426. Er tilført udgiveren af Stobæus, og siden af Kancelliraad og Professor de Lagerbring, men da Originalen er udfreven i Lund af Hr. Etatsraaden selv paa Hans Reise i de Lande, som ere omkring Østersøen 1753, og da Skriftet er prydet med hans Anmerkninger, saa vide vore Læsere allerede, hvad Skriftet derved maa have vundet. Et hofsneyet Kobberstykke viser Originalens Skriveart. 30.) Vita Sancti Ansharii Archiepiscopi Hamburgensis a Sancto Remberto conscripta. Side 427 495. **BARONIUS** klagede vel over i sin Tid, at denne Levnetsbeskrivelse maatte være forloren, men nu have de Hollandske, Franske og Svenske, hver sin Udgave deraf, de Tydske endog fire, og nu have de Danske, Tak være Hr. Etatsraad L. deres, som kan stride med de andre om Fortrinet, og i mange Maader sikkert kan beholde det, saaledes som Levnetsbeskrivelsen selv her udgives, uden at tage i Betragtning den tilføiede usorlige 31.) Chronologia Rerum Septentrionalium Aevi Anshariani. Side 496 = 561. Forfattet og samlet af Udgiveren selv, et Forraadshuus for den danske Historie i det 9de Hundredaar, opfyldt af de fleste og beste Udenlandske Skrifter,  
og

og sat i en fuldkommen Orden efter Ansharii Alders Aar, fra 801 til 865, saa at den fortiente at kaldes Historisk og chronologisk Udtog af Udenlandske Skribentere om alt det, der angaaer Danmark i Ansharii Tid. Dertil er søyet en genealogisk Tabelle over Prindsferne af det Kongelige Huus i Sønder Jylland, som levede paa de Tider. 32.) Gvaldonis Poëma de Vita Sancti Ansharii Archiepiscopi Hamburgensis. Side 561 = 621. Er skreven Aar 1065 og ofte tilforn trykt. 33.) Legendæ Vererum de Sancto Anshario. Side 621 = 642. Ere i Tale 7 tagne deels af utrykte, deels trykte, men rare Bøger. Denne er Indholden af den 1ste Tome af dette Verk, som enhver Elsker af den danske Historie burde eye, og hvilket ikke allene gier sin Udgiver, men og heele Nationen Vere. Lyffelige ere Videnskaberne, naar de dyrkes og beriges af saadanne Mænd, og det kan ikke andet end glæde enhver af Videnskabernes Elskere, at saadanne Mænds Gliid og Fortienester udmærkes af Regieringen. Det er i Anledning af dette Verk at Hans Kongelige Monestet har bæret Etatsraad Langebek med en Skuepenge af Guld, med Paaskrift: Pro Meritis.

**Veiledning til en forbedret Christendoms Underviisning for Børn og Ungdom ved D. Nicolai Mannelstad — Rom. 12. Om nogen lærer, da toge han vare paa Lærdommen — Odense. Trykt i det Kongel. Privil. Adresse Contoirs Bogtrykkerie og sælges hos Nothe i No. 8 paa Børsen for 24 S. stor 12 Ark 8vo.**

Behøve vi nogensteds Forbedring i Underviisningsmaaden, da er det uden Tvivl i Christendommen. Jo almindeligere og meere udstrakte Følgerne af denne Underviisning er, og jo svagere deres Fatt:Evne er, som Religionens Sandheder først skulle bibringes, desto omhyggeligere burde der sees paa, at disse høystvoigtige Lærdomme bleve dem indskærpede paa ligesaa grundig og overbevisende, som let og fattelig Maade. Og dette vilde skee, naar man valgte den Underviisnings Methode, som den sunde Fornuft ellers almindelig anpriser, naar man afhandlede Sandheder i en vis Orden, som de følge af og efter hinanden, viiste deres urygkelige Grund, foreenede Fornuft og Aabenbaring, hvor de begge tale et, skaffilde Bisager fra det væsentlige, og for Resten gjorde Underviisningen overhovedet

det saa practiff som mueligt. Denne Underviisning, det forstaaer sig, maatte fremdeles skee i et Sprog, der var tydeligt, fri for mystiske Ord, og simpelt uden metaphoriske Billeder, der som oftest opvække ifkuns Phantomer i Indbildningskraften, men lader Forstanden tom. Vi behøve ikke at erindre, at vor hidindtil brugelige Underviisnings Maade haver i alle disse henseender bendelige Feil, og Feil, som for største Deelen maae tilskrives de til Underviisningen autoriserede Bærebøger. Med Fornøielse see vi derfor en Underviisnings Veiledning i møde og vi skulde glæde os over at see nærværende, som Hr. N. til den Ende meddeeler, at blive overalt antaget og fulgt i Christendommens Underviisning. Vi finde her de Egenflaber foreenede, som vi fordrede til en saadan Bærebog, og vi troe, at, naaget den neppe er halv saa stor som den brugelige Pontoppidans Forklaring, skulde man dog efter denne kunde give Børn fuldstændigere Begreber om det væsentlige i Religionen, end efter den anden. Bogen er inddeelt i 13 Afdeelingen: Den 1ste handler om Christendommens Lærdom eller Guds Ord. Den 2den Om Gud. 3) Om Skabelsen. (4 Om Opholdelsen. (5 Om



Om Guds Bestyrelse over alle Ting. 6) Første Grunde til Menneskets Forbindelighed i henseende til Gud. 7) Om de sidste Ting. 8) Om Synd. 9) Om Forløsningen ved Jesum Christum. 10) Om Naadens og Saliggjorelsens Bøn og Orden. 11) Om Naadevirkningerne. 12) Om Gudsfrugtigheds og Helliggjorelses Pligter. 13) Om Naadens og Saligheds Midlerne — Alt dette er affattet i Spørgsmaal og Svar, med hoføvede Anmærkninger til Sandhedernes videre Udforelse — H. H. har ved Enden tilføjet en smuk Afhandling, hvori Veritets-Grundene for den gudommelige Aabenbarings, og den H. Skriftes Sandhed og Visdom legges for Dagen paa en ligesaa tydelig, som overbevisende Maade.

No. 21.

Ludvig Domenique Cartouche den berøgtede Erke Spitsbubes Historie, og hans velfortiente Straf ic. Trykt hos M. Hallager og selges hos Boghl. Buch paa Nørregade i No. 245. for 10 s. stor 2½ Ark. 8vo.

Cartouches Navn er bekendt nok, og hans Historie er forlængt siden i alles Hænder; men nærværende er nyelig oversat, og udmærker sig fra den ældre ved sin Korthed og smukke Stil.